

Γράφει ο Θεολόγος-Εκκλησιαστικός Ιστορικός-Νομικός κ. Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

## Επί του Λόφου της Ελπίδος ή των Παπάδων

### 120 Έτη από της Ανεγέρσεως του Κτιρίου της Θεολογικής Σχολής Χάλκης (1896-2016)

- Η ίδρυση της Θεολογικής Σχολής Χάλκης (1844) κατόπιν της θεοκινήτου αποφάσεως του αιδίου Οικουμενικού Πατριάρχου Γερμανού Δ΄ απετέλεσε την απαρχή για την ανάπτυξη ενός φυτωρίου από το οποίο ανεδείχθη το έμπυχο δυναμικό του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της υψήλιον Ορθοδοξίας επί 127 έτη (1844 – 1971)
- Ο καταστροφικός σεισμός του 1894 ο οποίος έπληξε ολοσχερώς το πρώτο κτίριο της Σχολής, οδήγησε τον Μεγάτιμο και φιλόμουσο Ευεργέτη του Γένους Πάυλο Σκυλίτση Στεφάνοβικ στην ανέγερση του υπάρχοντος «κτιρίου-συμβόλου» της Θεολογικής Σχολής Χάλκης (1896)

Καθώς το βαποράκι της γραμμής από την Βασιλεύουσα Πόλη προς τα Πριγκηπόννησα ή Παπαδονήσια εγγίζει την νήσο Χάλκη, το βλέμμα καρφώνεται πεισματικά και αναπότρεπτα στο μαρτυρικό και «εν μυστική σιωπή» ιστάμενο και ανθιστάμενο αγέρωχα παλαιό κτίριο της Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης, της άλλοτε καλουμένης και ως «Θεολογικής Σχολής της Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας», η οποία δεσπάζει στον κατάφυτο «Λόφο της Ελπίδος» ή «Λόφο των Παπάδων» της ευλογητής νήσου Χάλκης. Σε αυτή την δισακκοειδή νήσο ή Ταγαρονήσι και στον καθαγιασμένο «Λόφο της Ελπίδος ή των Παπάδων» υπήρχε και προ του Θ΄ αιώνας Ιερά Μονή, πιθανότατα της Αγίας Τριάδος, όπου ασκήτευσε Θεόδωρος ο Στουδίτης επί διετία (809-811). Σύμφωνα με την καταγραφείσα κατά τον ΙΘ΄ αιώνα παράδοση υπό του Κωνσταντίου Α΄ του από Σιναίου, την Ιερά Μονή της Αγίας Τριάδος Χάλκης ανήγειρε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Άγιος Φώτιος ο Μέγας. Στο διάβα των αιώνων ανιδρυτές ή ανακαινιστές της Ιεράς Πατριαρχικής και Σταυροπηγιακής Μονής Αγίας Τριάδος υπήρξαν κατά σειρά: α) Ο Οικουμενικός Πατριάρχης Μητροφάνης ο Γ΄, ο οποίος, κατά τον ΙΣΤ΄ αιώνα, αρχικώς ως μοναχός και Ηγούμενος αυτής και εν συνεχεία ως Μητροπολίτης Καισαρείας ανήγειρε εκ νέου την Ιερά Μονή και ανασυνέστησε την αδελφότητα, β) Νέος κτίτωρ και ευεργέτης της Μονής, εκ Χίου καταγόμενος, Μοναχός και Ηγούμενος αυτής υπήρξε ο Σαμουήλ ο αποκαλούμενος Κωφός (1772) και γ) Ο ανακαινιστής και ανιδρυτής της παλαιόφάτου Μονής Οικουμενικός Πατριάρχης Γερμανός Δ΄ (1842-1845, 1852-1853), ο οποίος, όπως αναφέρει ο κατεξοχήν ιστορικός του Οικουμενικού Πατριαρχείου και Καθηγητής της Ιεράς Θεολογικής Σχολής Χάλκης Βασίλειος Σταυρίδης «... κατά την α΄ αυτού Πατριαρχείαν (1842-1845), επεσκέφθη τον Σεπτέμβριον του 1842 την από του έτους 1821 πυρίκαυστον γενομένην και ηρειπομένην Ιεράν Μονήν, και, κατόπιν αδείας κυβερνητικής, ανέλαβε την ανίδρυσιν των οικοδομημάτων της Ιεράς Μονής, του κυρίως κτιρίου... και την ανακαίνισιν της εκ του σεισμού βλαβείσης και ετοιμορρόπου Εκκλησίας της Ιεράς Μονής. Την 13<sup>ην</sup> Σεπτεμβρίου 1844, ο Πατριάρχης, έχων συλλειτουργούς Μητροπολίτας του Θρόνου, ετέλεσεν αυτοπροσώπως τα εγκαίνια της Εκκλησίας».

Στον ευλογημένο και καθαγιασμένο ανά τους αιώνες τούτο τόπο απεφάσισε, θεία εμπνεύσει, ο αοίδιμος εν Πατριάρχαις Γερμανός ο Δ΄ να ιδρύσει την Θεολογική Σχολή της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας, η οποία ευρισκόμενη στον κατάφυτο «λόφο των παπάδων και μοναστών» κατέστη το πνευματικό φυτώριο των «ενσάρκων ανθέων της θεολογίας», τα οποία εφύοντο στο «ιερόν γεώργιον» της Ιεράς Μονής.

Ο θεοκίνητος, φιλόμουσος και φιλοπρόδος οραματιστής Οικουμενικός Πατριάρχης Γερμανός ο Δ΄ ίδρυσε κατά το έτος 1844 την περίπυστη Θεολογική Σχολή του Οικουμενικού Θρόνου «όπερ έχει ιδίαν γεωγραφικήν περιοχὴν και κέκτηται πρωτεῖον τιμῆς μεταξύ των άλλων Ορθοδόξων Εκκλησιών. Ιδρύθη ως εκ τούτου προς εξυπηρέτησιν των αμέσων αναγκών της Εκκλησίας ΚΠόλεως και της Ορθοδοξίας ευρύτερον». Τα δε κύρια και άμεσα αίτια τα οποία οδήγησαν τον αοίδιμο Πατριάρχη Γερμανό Δ΄ να ιδρύσει την Θεολογική Σχολή της Χάλκης, αφού προηγουμένως και συγκεκριμένα κατά το έτος 1837 είχε ιδρυθεί και λειτουργήσει η Θεολογική Σχολή του Εθνικού Πανεπιστημίου των Αθηνών, ήταν σύμφωνα με τον καθηγητή Βασίλειο Σταυρίδη «η ευρύτερα παρ' ημίν ανέγεννησις των γραμμάτων, η ανάγκη της Εκκλησιαστικής και Θεολογικής καταρτίσεως του Ορθοδόξου κλήρου, η τακτική και συστηματική καλλιέργεια της Θεολογικής Επιστήμης, η επί ανωτέρου Θεολογικού επιπέδου και δι' επιστημονικών μέσων αντιμετώπισις των εκ της Δύσεως επιδράσεων και διαφόρων μορφών του υλισμού των αντιχριστιανικών φιλοσοφικών συστημάτων, του υπό των δυτικών, καθολικών και διαμαρτυρομένων ιεραποστόλων επιτελουμένων προσηλυτισμού και του εν Ελλάδι εμφανισθέντος καϊρείου θεοσεβισμού, οργανωθέντος ως θρησκείας μετ' ιδίου θεολογικού συστήματος, όλως αντιθέτου προς την Ορθοδοξίαν».

Δεν είναι τυχαίο μάλιστα το γεγονός, όπως διασώζει σε πόνημά του ο Καθηγητής Βασίλειος Σταυρίδης, ότι ο Οικουμενικός Πατριάρχης Αθηναγόρας Α΄ πάντοτε ανεμνησκέτο με συγκίνηση την θεόπνευστη και θεοκίνητη απόφαση του προκατόχου του Γερμανού Δ΄ να ανεγείρει και λειτουργήσει τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης και γι' αυτό ευχόταν και επιθυμούσε να ζήσει κάποια στιγμή την υπό της Εκκλησίας αγιοκατάταξή του στο Ορθόδοξο Αγιολόγιο αυτής.

Στο πρώτο κτίριο όπου εστεγάσθη η Θεολογική Σχολή, κατά την 1<sup>η</sup> Οκτωβρίου του 1844 και σε ιδιαίτερη εκκλησιαστική τελετή ευλογήθηκε υπό του Μητροπολίτου Καισαρείας Παΐσιου η έναρξη λειτουργίας αυτής και την 8<sup>η</sup> του αυτού μηνός άρχισαν τα μαθήματα, οπότε η της Μητρός Αγίας Μεγάλης του Χριστού Κωνσταντινουπολίτιδος Εκκλησίας Θεολογική Σχολή εισήρχετο στην ιστορία και επρόκειτο να λειτουργήσει για 127 έτη, ήτοι μέχρι το 1971, όταν η Τουρκική κυβέρνηση επέβαλε την αναστολή λειτουργίας αυτής αποστερώντας από το Οικουμενικό Πατριαρχείο τη δυνατότητα να καταρτίζει θεολογικώς τα μελλοντικά κληρικά και ακαδημαϊκά στελέχη του στο ένα και μοναδικό «θεολογικό φυτώριό» του.

Το αρχικό κτίριο το οποίο ανήγειρε ο Οικουμενικός Πατριάρχης Γερμανός Δ΄ και επί 50 έτη (1844-1894) εστέγασε την Θεολογική Σχολή, όπως γράφει ο Καθηγητής της Χάλκης Αριστείδης Πασαδαίος, ήταν κατασκευασμένο σύμφωνα με το καθιερωμένο αρχιτεκτονικό σχέδιο κάθε ορθοδόξου Μοναστηρίου, ήτοι η Εκκλησία (το καθολικό της Μονής) στη μέση μίας αυλής στις οποίας την περίμετρο βρίσκονταν τα μοναστηριακά κτίρια, τα οποία την περιέκλειαν και την απομόνωναν από τον έξω κόσμο. Ειδικά δε στην περίπτωση της Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης όπου

εγκαταστάθηκε η Θεολογική Σχολή, υπήρχε ένα συνεχές κτίριο σε σχήμα «Π» εκτεινόμενο στις τρεις πλευρές της σχολής, την βόρεια, τη δυτική και τη νότια, ενώ την τέταρτη πλευρά την ανατολική δεν την εκάλυπτε εντελώς το ανεξάρτητο και αυτοτελές διώροφο πέτρινο κτίριο της βιβλιοθήκης το οποίο είχε ανεγείρει και πάλι εξ ιδίας δαπάνης ο Πατριάρχης Γερμανός ο Δ΄ το έτος 1853, κατά τη δευτέρα Πατριαρχία του (1852-1853). Το κυρίως μοναστήρι, όπως θα χαρακτηρίζαμε το όλο συγκρότημα της Σχολής, ήταν διώροφο, πέτρινο στο κάτω και ξύλινο στο επάνω πάτωμά του. Η δε εσωτερική του διαίρεση ήταν και πάλι σύμφωνη προς την μοναστηριακή αρχιτεκτονική παράδοση και οι σπουδαστές ήταν εγκατεστημένοι σε κελιά. Άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι επί των ημερών του Ηγουμένου της Μονής και Σχολάρχου Αρχιμ. Γερμανού Γρηγορά (α΄ 1865-1869 και β΄ 1877-1898) καταργήθηκε το κελλιωτικό σύστημα και εθεσπίσθη αντ' αυτού το σύστημα των κοινών σπουδαστηρίων και κοιτώνων.

Στο διάβα των 50 αυτών ετών (1844-1894) έλαβαν χώρα πολλές επισκευές και ανακαινίσεις στο αρχικό κτίριο της Σχολής, όπως το 1869 καθώς και μεταξύ των ετών 1890-1892. Το μεγάλο όμως πλήγμα για τη Σχολή και το Οικουμενικό Πατριαρχείο επήλθε όταν την 28<sup>η</sup> Ιουνίου, ημέρα Τρίτη του έτους 1894, ενέσκηψε καταστροφικός σεισμός, ο οποίος ισοπέδωσε το όλο κτιριακό συγκρότημα της Σχολής και έπληξε εκτεταμένα και το ναό της Αγίας Τριάδος.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο όμως δεν εκάμφθη και οι Οικουμενικοί Πατριάρχες, αρχικώς Νεόφυτος ο Η΄ (1891-1894) και εν συνεχεία Άνθιμος Ζ΄ (1895-1897) με την Αγία και Ιερά Σύνοδο και την αγαστή συνεργασία του Ηγουμένου της Μονής και Σχολάρχου Αρχιμ. Γερμανού Γρηγορά απεφάσισαν να διενεργηθεί γενικός εκκλησιαστικός έρανος και προς τούτο εστάλη σχετική εγκύκλιος στους Ιεράρχες των απανταχού επαρχιών του Οικουμενικού Θρόνου και στα μοναστήρια, στις κατά τόπους Ορθόδοξες Εκκλησίες και στους ευπόρους, φιλοπρόδους και φιλόμους ομογενείς. Είναι γεγονός ότι η εγκύκλιος του Οικουμενικού Πατριαρχείου βρήκε θετική ανταπόκριση και άρχισε η συλλογή των εισφορών αλλά για την συγκέντρωση του αναγκαίου συνολικού ποσού θα έπρεπε να παρέλθι πολύς χρόνος, ενώ παράλληλα απεφασίσθη από την Ιερά Σύνοδο, όπως καταγράφει ο Αριστείδης Πασαδαίος, να ανεγερθεί και πάλι ένα νέο ξύλινο κτίριο για αντισεισμικούς λόγους προκειμένου να συνεχισθεί το εφαρμοσθέν παλαιό κελλιακό σύστημα σύμφωνα με το οποίο οι μαθητές εκοιμούντο και μελετούσαν στο ίδιο μέρος. Συνάμα το Οικουμενικό Πατριαρχείο προκήρυξε τον διαγωνισμό για την εκπόνηση των αρχιτεκτονικών σχεδίων για τη νέα Σχολή.

Η πορεία των πραγμάτων εξελίχθηκε αναπάντεχα, όταν εμφανίσθηκε ο ομογενής Παύλος Σκυλίτσης Στεφάνοβικ, μέγας Ευεργέτης του Γένους, και με το από 25<sup>ης</sup> Φεβρουαρίου 1895 γράμμα του προς τον Οικουμενικό Πατριάρχη Άνθιμο Ζ΄ και την περί Αυτόν Αγία και Ιερά Σύνοδο ανήγγειλε ότι ανελάμβανε δι' ιδίων εξ ολοκλήρου εξόδων την ανοικοδόμηση του νέου κτιρίου, εάν όσοι είχαν καταβάλει έως τότε χρηματικές εισφορές, εδέχοντο να του παραχωρήσουν το δικαίωμα αυτό, αφήνοντας τις προσφορές τους για να αποτελέσουν το μελλοντικό αποθεματικό κεφάλαιο της Σχολής. Οι προϋποθέσεις τις οποίες είχε θέσει ο Παύλος Σκυλίτσης Στεφάνοβικ εγένοντο δεκτές και άρχισε η ανοικοδόμηση της νέας Σχολής αφού κατετέθη ο θεμέλιος λίθος την εόρτιο ημέρα της Αγίας Τριάδος του έτους 1895. Ο ικανότατος αρχιτέκτονας Περικλής Φωτιάδης εξεπόνησε τα σχέδια και με εντολή του ευεργέτου κτίτορος απεφασίσθη να γίνει η Σχολή «λιθίνη, απέριττος, σεμνή,

αξιοπρεπής, άνευ επιδεικτιάσεων, οία οφείλει να είναι η Θεολογική Σχολή του ημετέρου γένους». Και όντως το κτίριο της Σχολής μέχρι και σήμερα συνδυάζει το «Μνημειώδες» με το απέριπτο και το «γραφικό» που απαιτεί ένα κτίριο για την στέγαση της Θεολογικής Σχολής του Οικουμενικού Πατριαρχείου καθώς και το φυσικό περιβάλλον στο οποίο είναι κτισμένο.

Η ανέγερση της Θεολογικής Σχολής διήρκησε περίπου ένα έτος και τα εγκαίνια αυτού έγιναν στις 6 Οκτωβρίου του 1896. Η σχολή είναι σε σχήμα «Π», επειδή είναι το πρώτο γράμμα του ονόματος του ευεργέτου κτίτορος (Παύλος) και εγκολπώνει τον ανακαινισμένο ναό της Αγίας Τριάδος σχηματίζοντας το γράμμα «Ε», που είναι το πρώτο γράμμα του ονόματος της Μητρός του Ελένης.

Όπως και στο πρώτο κτίριο της Σχολής η βιβλιοθήκη αυτής με τα σπάνια χειρόγραφα και τα παλαιότυπα βιβλία καθώς και τις χιλιάδες άλλα βιβλία, που ανέρχονται σήμερα στις 90.000, δεν ήταν ενσωματωμένη στο κυρίως κτιριακό συγκρότημά της, έτσι και στο νεόδμητο κτίριο της σχολής, δεν είχε προβλεφθεί η ανοικοδόμηση αυτοτελούς κτιρίου για την στέγαση της βιβλιοθήκης. Από τον καταστροφικό σεισμό του 1894 έως και το 1927 η βιβλιοθήκη της σχολής εστεγάζετο στη μεγάλη αίθουσα της νοτιοδυτικής πλευράς του δεύτερου ορόφου και έκτοτε μετεφέρθη και μέχρι σήμερα στεγάζεται στο υπόγειο τμήμα της βορείου πλευράς της σχολής στην οποία φυλάσσεται και η βιβλιοθήκη του άλλοτε λειτουργούντος γυμνασιακού (Λυκειακού Τμήματος) της Σχολής. Κατά δε τα τελευταία έτη έχει γίνει συστηματική καταγραφή των βιβλίων, ενώ ήδη από την δεκαετία του 1950 με δωρεά του Κυριακού Παμούκογλου υπάρχει διαμορφωμένη αίθουσα περιοδικών και αναγνωστηρίου. Σημειωτέον ότι στη Σχολή στεγάζεται και φυλάσσεται και το πολύτιμο αρχειοφυλάκιο της Σχολής, στο οποίο θα ήταν ωφέλιμο να υπάρχει, υπό προϋποθέσεις, ελεύθερη πρόσβαση στους ειδικούς επιστήμονες και ερευνητές προκειμένου να αναδειχθούν και οι εν πολλοίς άγνωστες πτυχές της λειτουργίας και προσφοράς της σχολής στην εκκλησία και το γένος.

Στους εξωτερικούς χώρους της Σχολής και συγκεκριμένα όπισθεν του Ιερού Βήματος του ναού της Αγίας Τριάδος υπάρχει κοιμητήριο όπου είναι ενταφιασμένοι Οικουμενικοί Πατριάρχες, Μητροπολίτες και λαϊκοί καθηγητές της Σχολής, ενώ και στο δεύτερο κοιμητήριο που ευρίσκεται έξω του περιβόλου της Ιεράς Μονής είναι ενταφιασμένα ανάλογης ιδιότητας πρόσωπα. Οι δε περίφημοι κήποι της Θεολογικής Σχολής σχεδιάστηκαν από τον λόγιο και φιλόμουσο Μητροπολίτη Πριγκηποννήσων Δωρόθεο (1891-1974) και σήμερα αναμορφώνονται και επαναφυτεύονται με πρωτοβουλία του νυν Ηγουμένου της Ιεράς Μονής, Μητροπολίτου Προύσης κ. Ελπιδοφόρου (Λαμπρινιάδη), καθηγητού του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Στη Θεολογική Σχολή της Χάλκης, η οποία εστέγαζε ένα πλήρες και απολύτως δομημένο εκπαιδευτικό σύστημα, λειτουργούσε και γυμνασιακό (λυκειακό) τμήμα. Όλο αυτό το άριστα οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα λειτουργούσε επί τη βάση των υπό του Οικουμενικού Πατριαρχείου εγκεκριμένων Γενικών και ειδικών Κανονισμών, που εξεδόθησαν κατά τα έτη 1845, 1853, 1857, 1867 (1874, 1898), 1903 και ο τελευταίος κατά το έτος 1951. Η συχνή έκδοση τροποποιημένων ή αναμορφωμένων Γενικών Κανονισμών δεικνύει την εξέλιξη της σχολής και την αναπροσαρμογή της στις νέες ανάγκες και τις απαιτήσεις της Εκκλησίας και της Θεολογικής Επιστήμης. Άξιο μνείας είναι το γεγονός ότι κατά τα «μαύρα και πέτρινα» για το Οικουμενικό Πατριαρχείο και το γένος έτη 1919-1923 εφαρμόζετο ο

κανονισμός του 1923 «τροποποιημένος εν τη πράξει συμφώνως προς τον περί Μειονοτικών Σχολών και της Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμόν του υπουργείου της Παιδείας της Τουρκικής Δημοκρατίας». Άκρως οξύμωρο και αντιφατικό – πλην όμως εύκολο να ερμηνευθεί – είναι το γεγονός ότι ενώ ο κανονισμός του 1951 που υπήρξε προϊόν προεργασίας πολλών ετών και αναπροσαρμογής της λειτουργίας της Σχολής στις νέες απαιτήσεις καθώς και ο πρώτος που καθιερώθηκε από την Τουρκική Πολιτεία, εντούτοις το ίδιο το τουρκικό κράτος αυτοανααιρούμενο επέβαλε την παύση λειτουργίας της Σχολής με το ψευδεπίγραφο επιχείρημα ότι στα όρια της τουρκικής επικράτειας ήταν αντισυνταγματική η λειτουργία ανωτάτων ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων πλην των κρατικών πανεπιστημίων και ακαδημίων. Το ανεδαφικόν όμως του επιχειρήματος αυτού είναι ότι στο Άρθρο 3 του Κανονισμού του 1951, τον οποίο συνέταξε ο σοφός Καθηγητής της Σχολής Εμμανουήλ Φωτιάδης, ορίζεται σαφώς ότι: «η σχολή απαρτίζεται εκ τριταξίου Λυκειακού Τμήματος και εκ τετραταξίου ειδικού θεολογικού τμήματος. Οι αποφοιτώντες εκ του θεολογικού τμήματος λογίζονται λαβόντες μόρφωσιν ισοβάθμιο προς την διδομένην υπό Σχολών ειδικότητος, παρεχουσών μόρφωσιν ενός τουλάχιστον επί πλέον έτους υπέρ την λυκειακήν. Εις αμφοτέρα τα τμήματα η μόρφωσις παρέχεται δωρεάν, είναι δε αμφοτέρα εσωτερικά». Ενώ δηλαδή το τουρκικό κράτος επικυρώνοντας τον Κανονισμό του 1951 ανεγνώριζε τη λειτουργία της Σχολής ως μεταλυκειακής σχολής ειδικότητος και όχι ως ανωτάτου πανεπιστημιακού τμήματος ή Ακαδημίας, εντούτοις προέβη στην παύση της λειτουργίας της και επί 45 έτη (1971-2016) αρνείται να χορηγήσει την πολυπόθητη σχετική άδεια παρόλο που σε όλη την τουρκική επικράτεια λειτουργούν σήμερα δεκάδες ιδιωτικά πανεπιστήμια. Γίνεται δε ευκόλως αντιληπτό ότι το όλο ζήτημα δεν είναι νομικό αλλά πρωτίστως πολιτικό και άπτεται αυτού τούτου του πυρήνος ενός κράτους Δικαίου, το οποίο οφείλει να σέβεται τα ατομικά δικαιώματα και τις ελευθερίες των πολιτών του και μάλιστα όταν αυτοί ανήκουν σε κάποια μη μουσουλμανική μειονότητα, όπως είναι η Ελληνική Ορθόδοξη μειονότητα.

Το γυμνασιακό (λυκειακό) τμήμα λόγω της ελλείψεως μαθητών έπαυσε να λειτουργεί το έτος 1984 και σήμερα η τουρκική πολιτεία διατηρεί «εν λειτουργία» το τμήμα αυτό άνευ μαθητών και με την παρουσία τούρκου υποδιευθυντού.

Η πολυσήμαντη ιστορία της Θεολογικής Σχολής διαιρείται σε τέσσερις περιόδους: α) από το 1844 έως το 1919, όταν η σχολή είχε επτά τάξεις, τέσσερις γυμνασιακές και τρεις θεολογικές, β) από το 1919 έως το 1923, όταν καταργήθηκε το γυμνασιακό τμήμα και η Σχολή λειτούργησε ως πενταετής Ακαδημία, γ) από το 1923 έως το 1951, οπότε επανήλθε η παλαιά επτατάξια λειτουργία της, και δ) από το 1951 έως το 1971, οπότε τελείως αυθαίρετα η τουρκική πολιτεία έπαυσε τη λειτουργία της σχολής, η οποία τότε συμπλήρωνε 127 συναπτά έτη προσφοράς στην Εκκλησία και το Γένος.

Η Θεολογική Σχολή της Χάλκης ως το «Θεολογικόν φυτώριον» του Οικουμενικού Πατριαρχείου έχει διορθόδοξο, διαχριστιανικό και οικουμενικό χαρακτήρα. Δεν αποτελεί ένα εκκλησιαστικά και λειτουργικά άχρωμο και ουδέτερο ακαδημαϊκό εκπαιδευτικό καθίδρυμα, όπως οι λοιπές θεολογικές σχολές, αλλά η όλη εσωτερική ζωή της σχολής έχει την αναφορά της στην λειτουργική εμπειρία του ναού και στην ακαδημαϊκή διδασκαλία της Θεολογικής επιστήμης. Οι σπουδαστές οι οποίοι φοιτούσαν στη Σχολή ήταν κοινωνοί και μέτοχοι της ακαδημαϊκής θεολογίας, της μακραιώνης εκκλησιαστικής παραδόσεως του Οικουμενικού Πατριαρχείου και της

Ορθοδόξου λειτουργικής ζωής της Εκκλησίας. Τη διεύθυνση της σχολής είχε ο Σχολάρχης, ο οποίος ήταν Αρχιμανδρίτης, Επίσκοπος ή Μητροπολίτης και προήρχετο εκ του καθηγητικού Συλλόγου της Σχολής ή σπανιότερα έξω αυτού. Ήταν ο Ηγούμενος της σχολής και της αδελφότητας την οποία αποτελούσαν οι κληρικοί και λαϊκοί καθηγητές, οι σπουδαστές και ο εφημέριος (ή οι εφημέριοι) της Μονής, καθώς και πρόεδρος του καθηγητικού Συλλόγου.

Στη Θεολογική Σχολή, η οποία λειτουργούσε υπό μορφή μοναστικής αδελφότητας εγένοντο δεκτοί προς φοίτηση μόνο άγαμοι άνδρες, όντες ενίοτε κληρικοί και μοναχοί, και για κάποιο χρονικό διάστημα και έγγαμοι ως ακροατές των μαθημάτων. Κατά καιρούς εφοίτησαν στη Σχολή και σπουδαστές της Συριακής, Αιθιοπικής, Αγγλικανικής και Λιθουρανικής Εκκλησίας. Ο δε πρώτος Αγγλικανός σπουδαστής ενεγράφη στη σχολή το έτος 1907. Οι σπουδαστές έφεραν ομοιόμορφο ένδυμα μέλανος χρώματος και πολλοί εξ αυτών είτε κατά τη διάρκεια των σπουδών τους είτε μετά την αποφοίτησή τους χειροτονούντο συνήθως άγαμοι κληρικοί. Στη διάρκεια της τεταρτοετούς φοιτήσεώς τους, πέραν των θεολογικών μαθημάτων που παρακολουθούσαν στα οκτώ εξάμηνα των σπουδών τους, ασκούσαν στα «ρητορικά γυμνάσματα» του μαθήματος της ομιλητικής και παράλληλα τα πάντα τελούνταν στο ναό από τους ίδιους τους σπουδαστές. Κάθε εβδομάδα άλλαζε η υπηρεσία και κατ' αυτό τον τρόπο οι πάντες διέρχονταν από όλα τα διακονήματα εντός του ναού, ενώ οι κληρικοί σπουδαστές τελούσαν τις Ιερές ακολουθίες και οι εξ αυτών καλλίφωνοι διακονούσαν στο αναλόγιο της Μονής.

Οι τελειόφοιτοι κατά το τέλος Δ' έτους υπέβαλλαν την «εναίσιμον επί πτυχίω» διατριβή τους και μετά την επιτυχή επ' αυτής δοκιμασία τους, έγραφαν τις επί πτυχίω εξετάσεις τους. Οι απόφοιτοι της Σχολής κατά την λεγομένη τελετή της «καθοσιώσεώς» τους ελάμβαναν, συνήθως την Α' Κυριακή του Ιουλίου, στην αίθουσα του «Μεγάλου Συνοδικού» και τη παρουσία του εκάστοτε Οικουμενικού Πατριάρχου, το πτυχίο του «Διδασκάλου της Ορθοδόξου Χριστιανικής Θεολογίας». Εκ των αποφοίτων της Σχολής ανεδείχθησαν Οικουμενικοί Πατριάρχες, Πατριάρχες, Αρχιεπίσκοποι, Μητροπολίτες, Επίσκοποι, Ιερείς, Ηγούμενοι, Καθηγητές Πανεπιστημίου, Εκπαιδευτικοί κ.ά. Πιο συγκεκριμένα, εκ των αποφοίτων της Σχολής ανεδείχθησαν 12 Οικουμενικοί Πατριάρχες, 2 Πατριάρχες Αλεξανδρείας, 3 Πατριάρχες Αντιοχείας, 1 στην Εκκλησία της Βουλγαρίας που ήταν και ο πρώτος αντικανονικός Έξαρχος αυτής, 4 Αρχιεπίσκοποι Αθηνών και 1 Αρχιεπίσκοπος Αλβανίας.

Σύμφωνα με τα καταγεγραμμένα στατιστικά δεδομένα και στη διάρκεια των 127 ετών (1844-1971) λειτουργίας της Σχολής απεφοίτησαν 925 σπουδαστές, edίδαξαν τα θεολογικά μαθήματα 37 καθηγητές και 38 Υφηγητές, ενώ τα λοιπά μαθήματα 90 Καθηγητές.

Από το έτος 1937/1938 έως το 1986, εκ των Τούρκων διδασκόντων την τουρκική γλώσσα, που ήταν υποχρεωτική για τους σπουδαστές, και τα λοιπά μαθήματα, 6 διετέλεσαν Υποδιευθυντές και 11 απλοί καθηγητές. Στο δε γυμνασιακό τμήμα edίδαξαν 42 καθηγητές. Ο Συνολικός αριθμός των διατελεσάντων, μονίμων και προσωρινών, Σχολαρχών ανέρχεται στους 28. Ο τελευταίος Σχολάρχης της Σχολής υπήρξε ο Σταυρουπόλεως Μάξιμος Ραπανέλλης (1955-1971), ο οποίος έως την εκδημία του κατά το έτος 1991 διετέλεσε Ηγούμενος της Μονής Αγίας Τριάδος Χάλκης. Έκτοτε και μέχρι σήμερα Ηγούμενοι της Ιεράς Μονής διετέλεσαν ο Θεοδωρουπόλεως Γερμανός (1991-1995), ο Μοσχονησίωv (νυν Γέρων Δέρκων)

Απόστολος (1995-2011) και σήμερα ο Προύσης Ελπιδοφόρος (2011- ), ο οποίος επανεσύστησε την αδελφότητα της Ιεράς Μονής και έλαβε αξιόλογες πρωτοβουλίες για την συντήρηση και αξιοποίηση της βιβλιοθήκης και την ανακαίνιση των εσωτερικών και εξωτερικών χώρων του κτιρίου της Σχολής, του ναού, των κήπων και του εν γένει περιβάλλου. Με την ευλογία του Οικουμενικού Πατριάρχου Βαρθολομαίου και την ευθύνη του Ηγουμένου Μητροπολίτου Προύσης Ελπιδοφόρου ήδη έχουν εκπονηθεί τα αρχιτεκτονικά σχέδια για την κατασκευή νέων και συγχρόνων αιθουσών διδασκαλίας, ξενώνων για τους μελλοντικούς σπουδαστές και ενός συγχρόνου συνεδριακού κέντρου της Σχολής.

Η θεολογική Σχολή της Χάλκης, η περίπυστη, παλαίφατη, τροφός και μαρτυρική εν σιωπή και σιγή Σχολή του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του ευσεβούς ρωμαϊκού Γένους μας καθεύδει επί 45 έτη και αναμένει την ανάστασή της. Όταν δε ηγήσει ο ιστορικός κώδων αυτής και πατριαρχικώς ευλογηθεί η παρουσία διδασκόντων και διδασκομένων, τότε θα εύρουν ανάπαυση και οι ψυχές των αιιδίμων Σχολαρχών, Καθηγητών και αποφοίτων, οι οποίοι εν ουρανοίς γεύονται μετά των επί γης ζώντων, των και πάλαι ποτέ βλαστών της Χάλκης, το ατελείωτο πικρό ποτήριο της σιωπής τροφού Σχολής τους. Τότε νοερά ο ιδρυτής της Σχολής αιιδίμος Οικουμενικός Πατριάρχης Γερμανός ο Δ΄ θα κατέλθει και θα ασπασθεί «φιλήματι αγίω» τους νέους «ενσάρκους βλαστούς της Θεολογίας» και ομού πάντες θα ψάλλουν το «ευλογητός ει Χριστέ ο Θεός Ημών, ο πανσόφους τους αλιείς αναδείξας», όπως τότε και σε κάθε τελετή «καθοσιώσεως» των πτυχιούχων αποφοίτων.

Υ.Γ.: Το επετειακό τούτο κείμενο αφιερούται πάνυ ευλαβώς, εξ άκρας αγάπης και εξιδιασμένης τιμής στον Οικουμενικό Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίο Α΄, ο οποίος ζει και αναπνέει, προσεύχεται και υπερμαχεί αόκνως και ανυστάκτως, εν σιωπή και κραυγή, για την επαναλειτουργία της Ιεράς Θεολογικής Σχολής της Χάλκης. Γένοιτο και πάλιν και πολλάκις Γένοιτο!